

**NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV**

Dědictví a současnost

Významné akce obnovy a nálezy památkové péče v Jihomoravském kraji

Hradby Hustopeče

Vežda města údajně z roku 1720, Hofferova sbírka vedut; barevně vyznačený opravený hradební úsek.

Městské opevnění v Hustopečích u Brna, oprava hradební zdi na pozemku parc. č. 425 k. ú. Hustopeče u Brna.
Fragment městského opevnění v Hustopečích je v ČR unikátní památkou, jejíž vznik má souvislost se zeměpanským povolením z roku 1510.

Patří do značné svébytné kategorie fortifikací stavených v jižní a jihovýchodní části státu pod vlivem silných obav z tureckého nebezpečí. V té době byla k výstavbě obranných prvků nucena i sídla, jež nedokázala v krátké době finančně a organizačně zabezpečit výstavbu plnohodnotných a situací adekvátních hradeb. K úkolu přistupovala speciickým, někdy značně formálním řešením, v jehož důsledku skutečné využití opevnění k danému účelu mohlo být sporné. Nízká kvalita provedení, příští vývoj událostí a další ekonomický pokles takto ohrazených městeček vedl k tomu, že jejich rychle vystavěná goticko-renesanční opevnění brzy takřka zcela zanikla a pokud dále se dochovala, v důsledku chvatu při výstavbě však podléhala záhy zkáze.

Hustopeče patří k těm výjimkám, kde se přes všechny ztráty zachovaly cenné fragmenty originálně řešené hrady. Část opevnění s baštou se dochovala v ulici Na Hradbách, kde hradební zdi uzavíraly pozemky a později se staly součástí hospodářských objektů – stodol. Hradba byla patrně vystavěna na zemním valu, který však v důsledku novodobých úprav zanikl a tím došlo k částečnému obnažení základové partie zdiva a následně mnohdy jeho statickému narušení. Tato základová část zdiva je poněkud silnější než regulérní nadzemní a tvořil ji lomový kámen spojovaný vápennou maltou. Vlastní hradba je cihelná, relativně tenká (síla na 1+1/2 cihly) a maximálně 2 m vysoká, zakončená dovnitř skloněnou pultovou stříškou. Aktivní obraně mohly sloužit pouze nečetné klíčové střížny, k jejichž nízkým byl přístup přímo z úrovně terénu a podkovovitě bašty.

Nejlépe dochovaný úsek – fragment vlastní hrady – stojí na severním konci parcely č. 425, jenž jako jediný zůstal do současnosti kompletní a navazuje na dochovanou půlkruhovou baštu, u níž proběhla oprava na přelomu roku 2010 – 2011. Ve spodní části hradební stěny orientované do zahrady (výše zmíněné odhalené základové části zdiva) se nacházejí zazděné niky, za kterými je zásyp a přibližně ve střední části valené klenutý sklepní prostor. Tato prostora i celá stěna byla degradována povětrnostními vlivy, chybějící údržbou a náletovou zelení. Zdivo bylo na několika místech prasklé, zjevně staticky narušené, s lokálními kavernami po vypadaném materiálu. Technický stav byl tedy velmi vážný. Vzhledem k těmto skutečnostem, hodnotě dochovaného opevnění a uvědomělosti vlastníků, došlo po několikaleté přípravě k opravě, jež byla provedena z finančních důvodů po etapách. Probíhala v letech 2010 a 2012.

Starý fotoarchív NPÚ, ÚOP v Brně, pohled na baštu s částí opevnění – stav ze začátku min. století, bašta ještě bez zastřešení a vestavbou do stodoly.

Hradební úsek před opravou – uliční pohled.

Hradební úsek po opravě.

Dvorní pohled – detail zdiva, stav před opravou.

Dvorní pohled, stav po opravě.

V I. etapě (rok 2010) bylo provedeno zabezpečení spodní části stěny orientované do zahrady. Došlo k její stabilizaci kotením pomocí tyčových kotev, doplněním drenáží; ve sklepních prostorách za zdi k vyčištění trhlin, jejich vyspárování a lokálnímu doplnění materiálu, dále k obnově klenutých překladů, vstupního otvoru do sklepa a ostění.

Ve II. etapě (rok 2012) byly práce soustředěny především v nadzemní části hrady, kdy bylo provedeno přezdění degradovaných ploch a doplnění chybějící části zdiva s maximálním použitím původních cihel kladených v návaznosti na původní vazbu. Dále došlo k úpravě – srovnání – horní části a doplnění koruny zdiva – pultové stříšky – z plných cihel uložených na plocho a ve spádu. Na závěr bylo provedeno hloubkové spárování zdiva a omítnutí vápennou jednovrstvou omítkou, utaženou z ruky dřevěným hladítkem, povrchově ošetřeno vápenným pačokem.

K obnově omítkové vrstvy bylo přistoupeno ze dvou důvodů:

1. původně bylo zdivo omítnuté, tedy návrat k autentické podobě;
2. jako ochrana před povětrnostními vlivy, zejména historického cihelného materiálu.

Koruna hrady byla ošetřena mazaninou z vápenné, mírně nastavené malty a ošetřena hydrofobizačním nátěrem bázi silikonové pryskyřice v organickém rozpouštědle.

Projektantem stavby byl OK-atelier s.r.o., Zámecké náměstí 2, Břeclav (zodpovědný projektant Dalibor Klusáček), zhotovitelem firma SASTA-CZ, a.s., Votroubkova 11, Brno.

Dílejší potíže při památkové obnově:

- Práce probíhaly po etapách dle finančních možností soukromého vlastníka.
- Průtahy se změnou vlastníka z důvodu zajištění provádění budoucí údržby, (převod z osoby fyzické na právnickou).
- Převod na nového vlastníka a dořešení jeho finanční spoluúčasti odsunuly práce do pozdního podzimu a zimních měsíců.
- Časově limitované čerpání finančního příspěvku z havarijního fondu MK ČR.
- Technologické postupy v teplotách zimních měsíců (použití větší obsah cementové složky).
- I přes památkový dohled nad akcí došlo k použití technologických postupů, dnes již nevhodných, zažlých z minulosti u některých dodavatelských firm statického zabezpečení, které bylo nutno dodatečně eliminovat.

Odborný dohled/autorka textu: PhDr. Vlasta Šrámková, 2014

K textu byl využitý nepublikovaný rukopis PhDr. Vladislava Razíma, vypracoval 2007.

Vežda města údajně z roku 1720, Hofferova sbírka vedut, Archiv města Brna, fond V3 Knihovna Mitrovského, č. 1.

Detail zdiva a klíčové střížny po opravě.

Detail autentického stavu torza hradební zdi s klíčovou střížnou, zdivo demolované vlastníkem (2008).